

Informator
o egzaminie eksternistycznym
z zakresu szkoły podstawowej
przeprowadzanym od sesji jesiennej 2019 r.

Historia

opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Gdańsku, Jaworznie, Krakowie, Łodzi,
Łomży, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu

Warszawa 2017

WYMAGANIA EGZAMINACYJNE Z HISTORII

WYMAGANIA OGÓLNE

I. Chronologia historyczna.

1. Odróżnianie przeszłości, teraźniejszości i przyszłości.
2. Posługiwanie się podstawowymi określeniami czasu historycznego: epoka, okres p.n.e., okres n.e., tysiąclecie, wiek, rok.
3. Obliczanie upływu czasu między wydarzeniami historycznymi.
4. Umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich i ustalanie związków przyczynowo-skutkowych.
5. Dostrzeganie zmiany w życiu politycznym i społecznym oraz ciągłości w rozwoju kulturowym.

II. Analiza i interpretacja historyczna.

1. Krytyczne analizowanie informacji uzyskanych z różnych źródeł (w tym kartograficznych), próba wyciągania z nich wniosków.
2. Lokalizacja w przestrzeni procesów, zjawisk i faktów historycznych przy wykorzystaniu map i planów w różnych skalach.
3. Rozróżnianie w narracji historycznej warstwy informacyjnej, wyjaśniającej i oceniającej.
4. Objaśnianie związków przyczynowo-skutkowych, analizowanie zjawisk i procesów historycznych.
5. Dostrzeganie potrzeby poznawania przeszłości dla rozumienia procesów zachodzących we współczesności.

III. Tworzenie narracji historycznej.

1. Konstruowanie ciągów narracyjnych przy wykorzystaniu zdobytych informacji źródłowych.
2. Posługiwanie się pojęciami historycznymi i wyjaśnianie ich znaczenia.
3. Przedstawianie argumentów uzasadniających własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych.
4. Tworzenie krótkich i długich wypowiedzi: planu, notatki, rozprawki, prezentacji.

WYMAGANIA SZCZEGÓLWE

1. Najważniejsze elementy polskiego dziedzictwa kulturowego. Zdający:

- 1) zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn państwowy), najważniejsze święta narodowe i państwowe, potrafi wytłumaczyć ich znaczenie;
- 2) zna legendy o początkach państwa polskiego;
- 3) wiąże najważniejsze zabytki i symbole kultury polskiej z właściwymi regionami;
- 4) wyjaśnia znaczenie wybranych zwyczajów i tradycji polskich.

2. Refleksja nad historią jako nauką. Zdający:

- 1) wyjaśnia, na czym polega praca historyka;
- 2) wskazuje sposoby mierzenia czasu w historii i posługuje się pojęciami chronologicznymi;
- 3) rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych;
- 4) odróżnia historię od dziejów legendarnych;
- 5) opisuje znaczenie dorobku minionych epok w życiu człowieka, jest świadomy, że stosuje w swej aktywności ten dorobek, np. cyfry arabskie i rzymskie, papier, mydło, instrumenty muzyczne itp.

3. Postacie i wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla kształtowania polskiej tożsamości kulturowej. Zdający sytuuje w czasie i opowiada o:
 - 1) księciu Mieszku i czeskiej Dobrawie – chrzcie Polski;
 - 2) Bolesławie Chrobrym – pierwszym królu – i zjeździe w Gnieźnie;
 - 3) misji św. Wojciecha;
 - 4) ostatnim z Piastów – Kazimierzu Wielkim;
 - 5) królowej Jadwidze, Władysławie Jagiellu, Zawiszy Czarnym, unii polsko-litewskiej i zwycięstwie grunwaldzkim;
 - 6) Mikołaju Koperniku i krakowskich żakach;
 - 7) królu Stefanie Batorym;
 - 8) królu Zygmuncie III Wazie i przeniesieniu stolicy do Warszawy;
 - 9) Janie Zamoyskim – wodzu i mężu stanu;
 - 10) bohaterach wojen XVII wieku – przeorze Augustynie Kordeckim, hetmanie Stefanie Czarnieckim i królu Janie III Sobieskim;
 - 11) Tadeuszu Kościuszcze i kosynierach spod Raławic;
 - 12) Janie Henryku Dąbrowskim i Józefie Wybickim oraz polskim hymnie;
 - 13) Romualdzie Traugucie i powstańczym państwie;
 - 14) laureatce Nagrody Nobla – Marii Skłodowskiej-Curie;
 - 15) Józefie Piłsudskim, jego żołnierzach i Bitwie Warszawskiej;
 - 16) strajku dzieci we Wrześni;
 - 17) Eugeniuszu Kwiatkowskim i budowie Gdyni;
 - 18) „Zośce”, „Alku”, „Rudym” i „Szarych Szeregach”;
 - 19) żołnierzach niezłomnych – Witoldzie Pileckim i Danucie Siedzikównie „Ince”;
 - 20) papieżu Janie Pawle II;
 - 21) „Solidarności” i jej bohaterach;
 - 22) alpinistce Wandzie Rutkiewicz;
 - 23) nauczycielce – cichociemnej gen. Elżbiecie Zawackiej „Zo”.
4. Cywilizacje starożytne. Zdający:
 - 1) porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym i wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej;
 - 2) lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytnego Wschodu (Mezopotamii, Egiptu i Izraela), cywilizacje nad wielkimi rzekami (Indie i Chiny) oraz cywilizacje starożytnej Grecji i Rzymu;
 - 3) charakteryzuje strukturę społeczeństwa i system wierzeń w Egipcie, Grecji i Rzymie, religię starożytnego Izraela; wyjaśnia różnicę między politeizmem a monoteizmem;
 - 4) umiejscawia w czasie i zna różne systemy sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Egipcie, Atenach peryklejskich i Rzymie;
 - 5) charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata starożytnego w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, prawie, architekturze, sztuce, literaturze;
 - 6) umiejscawia w czasie i przestrzeni narodziny oraz rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa.
5. Bizancjum i świat islamu. Zdający:
 - 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni zasięg ekspansji arabskiej i wyjaśnia wpływ cywilizacji muzułmańskiej na Europę;
 - 2) lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie i rozpoznaje osiągnięcia kultury bizantyjskiej (prawo, architektura, sztuka).

6. Średniowieczna Europa. Zdający:

- 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni państwo Franków;
- 2) umiejscawia w czasie i przestrzeni nowe państwa w Europie;
- 3) wyjaśnia przyczyny i skutki rozłamu w Kościele w XI wieku oraz opisuje relacje między władzą cesarską a papieską;
- 4) charakteryzuje przyczyny i skutki krucjat.

7. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy. Zdający:

- 1) przedstawia instytucje systemu lennego, wyjaśnia pojęcie stanu i charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu;
- 2) opisuje warunki życia średniowiecznego miasta i wsi;
- 3) porównuje kulturę rycerską i kulturę miejską, opisuje charakterystyczne cechy wzoru rycerza średniowiecznego, rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza, wskazuje różnice między stylem romańskim a stylem gotyckim;
- 4) wyjaśnia rolę Kościoła (w tym zakonów) w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego.

8. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający:

- 1) sytuuje w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów oraz przedstawia jego genezę;
- 2) wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji Polski;
- 3) charakteryzuje rozwój i kryzys monarchii Bolesława Chrobrego i Mieszka II;
- 4) charakteryzuje odbudowę i rozwój państwa Piastów za rządów Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego;
- 5) przedstawia dokonania Bolesława Krzywoustego; opisuje konflikt z Cesarstwem Niemieckim;
- 6) opisuje społeczeństwo Polski pierwszych Piastów.

9. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego. Zdający:

- 1) umieszcza w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbicia dzielnicowego;
- 2) opisuje przyczyny oraz wskazuje skutki rozbicia dzielnicowego;
- 3) umieszcza w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi oraz zagrożeniem najazdami tatarskimi w okresie rozbicia dzielnicowego;
- 4) opisuje przemiany społeczne i gospodarcze, z uwzględnieniem ruchu osadniczego;
- 5) charakteryzuje proces zjednoczenia państwa polskiego na przełomie XIII i XIV wieku, wskazując na rolę władców piastowskich (ze szczególnym uwzględnieniem roli Władysława Łokietka) oraz Kościoła.

10. Polska w XIV i XV wieku. Zdający:

- 1) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV i XV wieku;
- 2) analizuje dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej (system obronny, urbanizacja kraju, prawo, nauka) oraz w polityce zagranicznej;
- 3) opisuje związki Polski z Węgarami w XIV i XV wieku;
- 4) wyjaśnia przyczyny i ocenia następstwa unii Polski z Wielkim Księstwem Litewskim;
- 5) charakteryzuje dokonania w dziedzinie polityki wewnętrznej i zagranicznej Jagiellonów w XV wieku;
- 6) porządkuje i umieszcza w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w XIV i XV wieku;

- 7) charakteryzuje rozwój monarchii stanowej i uprawnień stanu szlacheckiego (rozwój przywilejów szlacheckich do konstytucji *nihil novi*).

11. Wielkie odkrycia geograficzne. Zdający:

- 1) wyjaśnia przyczyny i ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz Nowego Świata;
- 2) umieszcza w czasie i przestrzeni wyprawy Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana oraz sytuje w przestrzeni posiadłości kolonialne Portugalii i Hiszpanii.

12. Złoty wiek w Polsce na tle europejskim. Zdający:

- 1) rozpoznaje charakterystyczne cechy renesansu europejskiego; charakteryzuje największe osiągnięcia Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafaela Santi, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika, Galileusza i Jana Gutenberga;
- 2) wymienia przyczyny i następstwa reformacji, opisuje cele i charakteryzuje działalność Marcina Lutra i Jana Kalwina oraz przedstawia okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego;
- 3) wyjaśnia cele zwołania soboru trydenckiego i charakteryzuje reformę Kościoła katolickiego;
- 4) umieszcza w czasie i opisuje najważniejsze wydarzenia w dziedzinie polityki wewnętrznej ostatnich Jagiellonów;
- 5) charakteryzuje politykę zagraniczną ostatnich Jagiellonów, ze szczególnym uwzględnieniem powstania Prus Książęcych;
- 6) opisuje model polskiego życia gospodarczego w XVI wieku, uwzględniając działalność gospodarczą polskiej szlachty i rolę chłopów;
- 7) przedstawia największe osiągnięcia polskiego renesansu i reformacji, uwzględniając twórczość Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza Modrzewskiego; rozpoznaje obiekty sztuki renesansowej na ziemiach polskich;
- 8) przedstawia okoliczności zawarcia unii realnej między Polską a Litwą (1569) i jej główne postanowienia.

13. Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdający:

- 1) charakteryzuje stosunki wyznaniowe i narodowościowe w Rzeczypospolitej; wyjaśnia główne założenia konfederacji warszawskiej;
- 2) wyjaśnia okoliczności uchwalenia artykułów henrykowskich i przedstawia zasady wolnej elekcji; omawia przebieg i rezultaty pierwszych wolnych elekcji;
- 3) opisuje panowanie Stefana Batorego, ze szczególnym uwzględnieniem jego polityki zewnętrznej.

14. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII wieku. Zdający:

- 1) wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Rosją, Szwecją i Turcją;
- 2) wyjaśnia przyczyny, cele i następstwa powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie;
- 3) omawia przebieg i znaczenie potopu szwedzkiego;
- 4) sytuje w czasie, lokalizuje i omawia najważniejsze bitwy w XVII wieku;
- 5) dokonuje oceny następstw politycznych, społecznych i gospodarczych wojen w XVII wieku;
- 6) rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury baroku, odwołując się do przykładów architektury i sztuki we własnym regionie.

15. Europa w XVII i XVIII wieku. Zdający:

- 1) charakteryzuje, na przykładzie Francji Ludwika XIV, ustrój monarchii absolutnej oraz wymienia główne cechy monarchii parlamentarnej, wykorzystując informacje o ustroju Anglii;
- 2) opisuje idee oświecenia, podaje przykłady ich zastosowania w nauce, literaturze, architekturze i sztuce;
- 3) charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy Karola Monteskiusza i zasadę umowy społecznej Jana Jakuba Rousseau;
- 4) charakteryzuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Prusach, Rosji i Austrii.

16. Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII wieku. Zdający:

- 1) omawia przyczyny i charakteryzuje przejawy kryzysu państwa w epoce saskiej;
- 2) charakteryzuje projekty reform ustrojowych Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Konarskiego;
- 3) omawia zjawiska świadczące o postępie gospodarczym, rozwoju kultury i oświaty;
- 4) ocenia pozycję międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich.

17. Powstanie Stanów Zjednoczonych. Zdający:

- 1) omawia przyczyny i następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość;
- 2) wymienia instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych, wyjaśnia ich funkcjonowanie; ocenia sposób, w jaki konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy;
- 3) przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych.

18. Wielka rewolucja we Francji. Zdający:

- 1) wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej rezultaty;
- 2) analizuje i objaśnia zasady zawarte w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela.

19. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej. Zdający:

- 1) podaje przykłady naprawy państwa za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, w tym osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej;
- 2) charakteryzuje cele i konsekwencje konfederacji barskiej;
- 3) sytuuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego oraz uchwalenie *Konstytucji 3 maja*; wymienia reformy Sejmu Wielkiego oraz najważniejsze postanowienia *Konstytucji 3 maja*;
- 4) wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i przedstawia jej następstwa;
- 5) rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia i charakteryzuje przykłady sztuki okresu klasycyzmu.

20. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku. Zdający:

- 1) sytuuje w czasie I, II i III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany terytorialne po każdym rozbiorze;
- 2) przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego;
- 3) rozróżnia przyczyny wewnętrzne i zewnętrzne upadku Rzeczypospolitej.

21. Epoka napoleońska. Zdający:

- 1) charakteryzuje zmiany polityczne w Europie w okresie napoleońskim i przemiany społeczno-gospodarcze;
- 2) opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich oraz omawia ich historię;

- 3) opisuje powstanie Księstwa Warszawskiego, jego ustrój i terytorium;
- 4) przedstawia stosunek Napoleona do sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona.

22. Europa po kongresie wiedeńskim. Zdający:

- 1) omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich;
- 2) charakteryzuje najważniejsze przejawy rewolucji przemysłowej (wynałazki i ich zastosowania, obszary uprzemysłowienia, zmiany struktur społecznych i warunków życia).

23. Ziemie polskie w latach 1815–1848. Zdający:

- 1) wskazuje na mapie podział polityczny ziem polskich po kongresie wiedeńskim;
- 2) charakteryzuje okres konstytucyjny Królestwa Polskiego – ustrój, osiągnięcia w gospodarce, kulturze i edukacji;
- 3) przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania dla Polaków w różnych zaborach;
- 4) omawia położenie Polaków w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej;
- 5) charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji i ruch spiskowy w kraju.

24. Europa w okresie Wiosny Ludów. Zdający:

- 1) wymienia wydarzenia związane z walką z porządkiem wiedeńskim, charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie;
- 2) omawia przyczyny i skutki powstania krakowskiego oraz Wiosny Ludów na ziemiach polskich.

25. Powstanie styczniowe. Zdający:

- 1) omawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny powstania, w tym „rewolucję moralną” 1861–1862;
- 2) dokonuje charakterystyki działań powstańczych;
- 3) omawia uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z uwłaszczeniem w pozostałych zaborach;
- 4) charakteryzuje formy represji popowstaniowych.

26. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający:

- 1) opisuje sytuację polityczną w Europie w II połowie XIX wieku, w tym procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec;
- 2) prezentuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych;
- 3) wyjaśnia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku;
- 4) wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe.

27. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający:

- 1) wyjaśnia cele i opisuje metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej – rusyfikacja, germanizacja (*Kulturkampf*), autonomia galicyjska;
- 2) opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójjolingizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy;

- 3) opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków;
- 4) omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy);
- 5) wyjaśnia społeczne i narodowe aspekty rewolucji w latach 1905–1907;
- 6) charakteryzuje spór orientacyjny w latach 1908–1914.

28. I wojna światowa. Zdający:

- 1) omawia najważniejsze konflikty między mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX wieku;
- 2) wymienia główne przyczyny wojny – polityczne i gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie;
- 3) omawia specyfikę działań wojennych: wojna pozycyjna, manewrowa, działania powietrzne i morskie;
- 4) charakteryzuje postęp techniczny w okresie I wojny światowej;
- 5) opisuje rewolucję i wojnę domową w Rosji.

29. Sprawa polska w czasie I wojny światowej. Zdający:

- 1) charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny;
- 2) omawia umiędzynarodowienie sprawy polskiej: akt 5 listopada 1916 r., rola Stanów Zjednoczonych i rewolucji rosyjskich, deklaracja z 3 czerwca 1918 r.;
- 3) ocenia polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny, wymienia prace państwowotwórcze podczas wojny.

30. Europa i świat po I wojnie światowej. Zdający:

- 1) opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny;
- 2) charakteryzuje postanowienia konferencji paryskiej oraz traktatu w Locarno; ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i ład wersalski;
- 3) charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (włoskiego faszystów, niemieckiego narodowego socjalizmu, systemu sowieckiego): ideologię i praktykę.

31. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Zdający:

- 1) omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej – od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji”;
- 2) przedstawia proces wykuwania granic: wersalskie decyzje a fenomen Powstania Wielkopolskiego i powstań śląskich (zachód) – federacyjny dylemat a inkorporacyjny rezultat (wschód);
- 3) opisuje wojnę polsko-bolszewicką i jej skutki (pokój ryski).

32. II Rzeczpospolita w latach 1921–1939. Zdający:

- 1) charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa zaborowego;
- 2) charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r.;
- 3) omawia kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce – przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego;
- 4) opisuje polski autorytaryzm – rządy sanacji, zmiany ustrojowe (konstytucja kwietniowa z 1935 r.);
- 5) przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi).

33. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej. Zdający:

- 1) charakteryzuje społeczną, narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego;
- 2) omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich;
- 3) ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, a zwłaszcza powstanie Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego;
- 4) podaje najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym.

34. Droga do wojny. Zdający:

- 1) omawia japońską agresję na Dalekim Wschodzie;
- 2) przedstawia ekspansję Włoch i wojnę domową w Hiszpanii;
- 3) opisuje politykę hitlerowskich Niemiec – rozbijanie systemu wersalsko-łokarnieńskiego: od remilitaryzacji Nadrenii do układu w Monachium;
- 4) charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera;
- 5) wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop – Mołotow.

35. Wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września). Zdający:

- 1) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej;
- 2) opisuje i omawia etapy wojny obronnej i wskazuje na mapach położenia stron walczących;
- 3) podaje przykłady szczególnego bohaterstwa Polaków, np. obrona poczty w Gdańsku, walki o Westerplatte, obrona wieży spadochronowej w Katowicach, bitwy pod Mokrą i Wizną, bitwa nad Bzurą, obrona Warszawy, obrona Grodna, bitwa pod Kockiem.

36. II wojna światowa i jej etapy. Zdający:

- 1) przedstawia oraz sytuuje w czasie i przestrzeni przełomowe wydarzenia II wojny światowej (polityczne i militarne);
- 2) charakteryzuje politykę Niemiec na terenach okupowanej Europy; przedstawia zagładę Żydów oraz Romów i eksterminację innych narodów; zna przykłady bohaterstwa Polaków ratujących Żydów z Holocaustu;
- 3) wyjaśnia przyczyny klęski państw Osi;
- 4) wymienia główne decyzje konferencji wielkiej trójki (Teheran, Jałta, Poczdam);
- 5) przedstawia bezpośrednie skutki II wojny światowej, w tym problem zmiany granic i przesiedleń ludności.

37. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Zdający:

- 1) porównuje założenia i metody polityki niemieckiej i sowieckiej w okupowanej Polsce;
- 2) wymienia przykłady zbrodni niemieckich i sowieckich (Palmiry, Katyń, kaźń profesorów lwowskich, Zamojszczyzna);
- 3) wyjaśnia przyczyny i rozmiary konfliktu polsko-ukraińskiego (rzeź wołyńska) na Kresach Wschodnich;
- 4) charakteryzuje polityczną i militarną działalność polskiego państwa podziemnego, w tym formy oporu wobec okupantów;
- 5) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki wybuchu powstania warszawskiego oraz ocenia postawę aliantów i Związku Sowieckiego wobec powstania.

38. Sprawa polska w czasie II wojny światowej. Zdający:

- 1) przedstawia okoliczności powstania i omawia działalność rządu Rzeczypospolitej Polskiej na wychodźstwie;
- 2) umieszcza w czasie i przestrzeni działania polskich formacji na różnych frontach i obszarach toczącej się wojny;
- 3) przedstawia politykę mocarstw wobec sprawy polskiej w czasie II wojny światowej.

39. Świat po II wojnie światowej. Zdający:

- 1) charakteryzuje bezpośrednie skutki II wojny światowej, wyróżniając następstwa polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe, z uwzględnieniem powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych;
- 2) wyjaśnia przyczyny i skutki rozpadu koalicji antyhitlerowskiej oraz opisuje początki zimnej wojny;
- 3) opisuje okoliczności powstania NRD i RFN;
- 4) wskazuje na mapie państwa NATO i Układu Warszawskiego, charakteryzując oba bloki polityczno-wojskowe;
- 5) omawia sytuację w Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS) i państwach jego strefy wpływów z uwzględnieniem wydarzeń na Węgrzech w 1956 r. i w Czechosłowacji w 1968 r.;
- 6) określa przyczyny, umieszcza w czasie i przestrzeni procesy dekolonizacyjne i ocenia ich następstwa;
- 7) wymienia konflikty doby zimnej wojny, w tym wojny w Korei, Wietnamie i Afganistanie oraz omawia skutki blokady Berlina i kryzysu kubańskiego;
- 8) opisuje przebieg konfliktu na Bliskim Wschodzie;
- 9) omawia przemiany w Chinach po II wojnie światowej;
- 10) wyjaśnia przyczyny oraz lokalizuje w czasie i przestrzeni proces rozpadu ZSRS na przełomie lat 80. i 90., a także wyjaśnia jego następstwa;
- 11) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1989–1991;
- 12) przedstawia cele i główne etapy rozwoju Unii Europejskiej;
- 13) opisuje najważniejsze przemiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej.

40. Początki komunizmu w Polsce. Zdający:

- 1) przedstawia okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez komunistów (rola Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, referendum ludowe, wybory w 1947 r.);
- 2) charakteryzuje postawy Polaków wobec nowych władz ze szczególnym uwzględnieniem oporu zbrojnego (żołnierze niezłomni [wyklęci]).

41. Stalinizm w Polsce i jego skutki. Zdający:

- 1) przedstawia przemiany ustrojowe, gospodarczo-społeczne i kulturowe w okresie stalinizmu;
- 2) omawia system terroru stalinowskiego w Polsce i ocenia jego skutki;
- 3) wyjaśnia przyczyny i skutki poznańskiego czerwca 1956 r. (powstanie poznańskie) oraz znacznie wydarzeń październikowych 1956 r.

42. Polska w latach 1957–1981. Zdający:

- 1) opisuje system władzy w latach 60. i 70. w PRL i formy uzależnienia od ZSRS;
- 2) charakteryzuje realia życia społecznego i kulturalnego z uwzględnieniem specyfiki czasów gomułkowskich i gierkowskich;

- 3) przedstawia i sytuje w czasie różnorodność przyczyn kryzysów społecznych w latach 1968, 1970, 1976 i ich konsekwencje;
- 4) wyjaśnia znaczenie roli Kościoła katolickiego dla stosunków politycznych i społecznych;
- 5) opisuje narodziny i działania opozycji politycznej w latach 1976–1980;
- 6) przedstawia rolę Jana Pawła II i ocenia jego wpływ na przemiany społeczne i polityczne;
- 7) wyjaśnia przyczyny i następstwa strajków sierpniowych w 1980 r.;
- 8) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność”.

43. Dekada 1981–1989. Zdający:

- 1) wyjaśnia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego, opisuje jego przebieg i konsekwencje;
- 2) przedstawia postawy Polaków wobec stanu wojennego, fenomen oporu społecznego;
- 3) wyjaśnia przyczyny zawarcia porozumienia „okrągłego stołu”, przedstawia jego głównych uczestników i opisuje postanowienia.

44. Narodziny III Rzeczypospolitej. Zdający:

- 1) opisuje kluczowe przemiany ustrojowe w latach 1989–1997;
- 2) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne, gospodarcze i kulturowe lat 90.;
- 3) wyjaśnia przyczyny napięć społecznych.

45. Miejsce Polski w świecie współczesnym. Zdający:

- 1) przedstawia i sytuje w czasie i przestrzeni proces rozpadu Układu Warszawskiego i odzyskanie suwerenności przez Polskę;
- 2) wyjaśnia przyczyny i znaczenie przystąpienia Polski do NATO w 1999 r.;
- 3) wyjaśnia przyczyny i znaczenie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 r.

CHARAKTERYSTYKA ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Arkusz egzaminacyjny z historii składa się z zadań z zakresu chronologii historycznej, analizy i interpretacji historycznej oraz tworzenia narracji historycznej.

Arkusz zawiera zadania w formie zamkniętej (np. wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, na dobieranie) oraz otwartej, wymagającej od zdającego stworzenia wypowiedzi (np. zbudowania argumentów, uzasadnienia stwierdzenia, nazwania, opisanie lub oceny postaci i wydarzenia historycznego, itp.).

Zadania zamieszczone w arkuszu egzaminacyjnym odnoszą się do różnorodnych tekstów kultury. Obudowę zadań stanowią mogą: teksty normatywne (np. przywileje, konstytucje, traktaty pokojowe), teksty narracyjne (np. kroniki, listy, pamiętniki, opracowania popularnonaukowe, teksty publicystyczne i literackie), źródła ikonograficzne (np. mapy, zdjęcia, obrazy historyczne, rysunki satyryczne, tablice genealogiczne), źródła statystyczne, (np. tabele, wykresy, diagramy).

W arkuszu egzaminacyjnym obok numeru każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

Przykładowy arkusz egzaminacyjny zawiera instrukcję dla zdającego oraz zestaw zadań egzaminacyjnych. Przykładowe rozwiązania zadań zamieszczonych w arkuszu znajdują się na końcu tej części informatora.

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny
© CKE 2013

PESEL (wpisuje zdający)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PHI-A1-193

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z HISTORII

SZKOŁA PODSTAWOWA

Czas pracy: 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 25 stron (zadania 1–28). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Na karcie punktowania wpisz swój PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Pamiętaj, że w przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania prawidłowego przebiegu egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym osobom zdającym, przewodniczący zespołu nadzorującego przerywa i unieważnia egzamin eksternistyczny.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie 40 punktów.

Fotografie do zadania 1.

1.

2.

3.

4.

Źródła: t1.pixers.pics; yestersen.pl; st2.depositphotos.com; magivanga.files.wordpress.com

Zadanie 1. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Źródła historyczne zaliczane do materialnych pisanych zostały przedstawione na ilustracjach oznaczonych numerami

A. 1 i 2.

B. 1 i 4.

C. 2 i 3.

D. 3 i 4.

Tekst źródłowy do zadania 2.

Fragment współczesnego podręcznika do nauczania historii

Większość [terenu] stanowią góry. Głównie wapienne, wytwarzające mało gleby i bardzo podatne na erozję. Niewielkie żyzne równiny są w większości wtłoczone między masywy górskie. [...] Fakt, iż kolebka cywilizacji europejskiej była najmniejszą i najuboższą krainą świata śródziemnomorskiego, frapował już starożytnych. Szczerpłość zasobów dawała się jednak zrekompensować pracą i przedsiębiorczością, zwłaszcza dzięki innemu czynnikowi naturalnemu – wszechobecnemu morzu. Ogromna, w porównaniu z komunikacją lądową, łatwość przepływu idei i towarów drogą morską stanowiła potężny bodziec do wykształcenia ruchliwości intelektualnej, właściwej ludom żeglarzy i kupców.

Źródło: Adam Ziółkowski, *Człowiek i historia*. Część 1. *Czasy starożytne*, Warszawa 2002, s. 65–66.

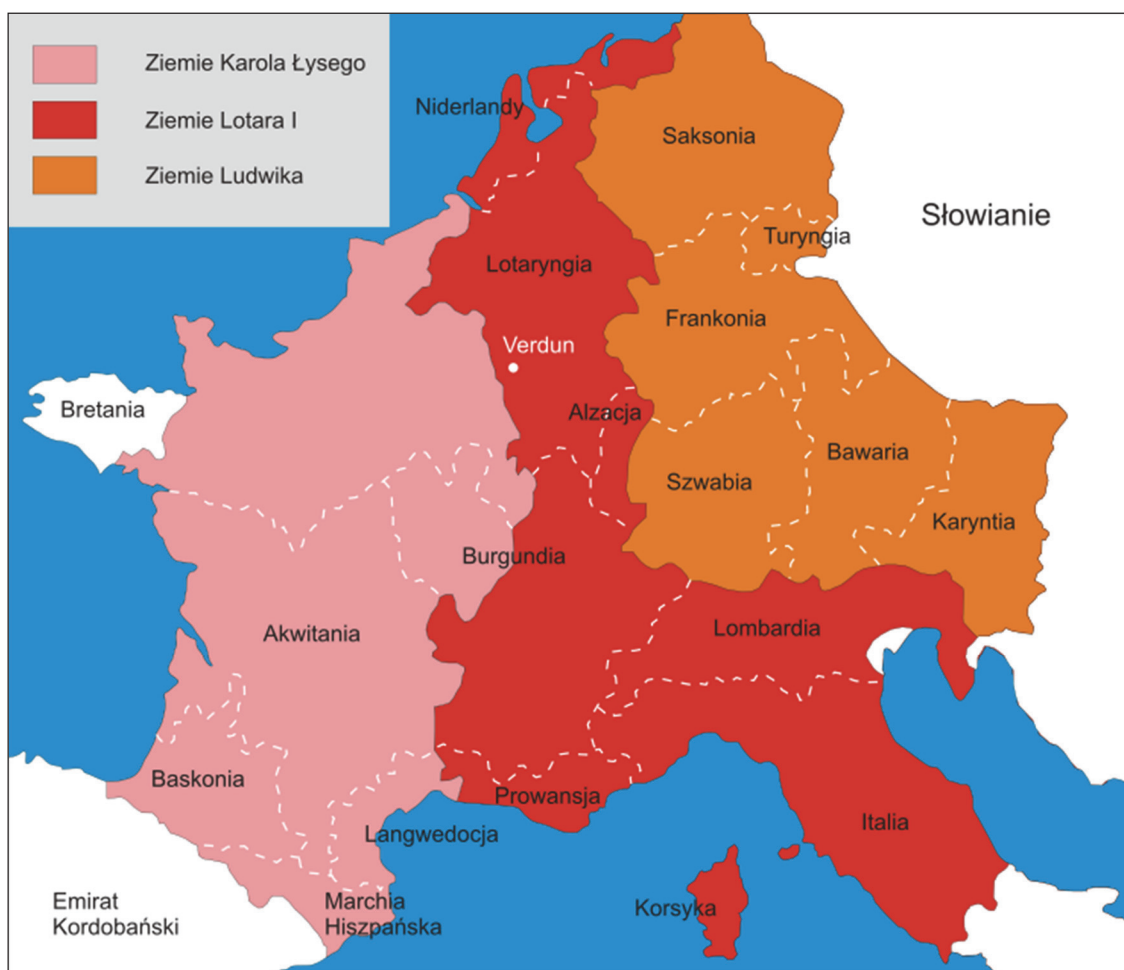
Zadanie 2. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych informacji dotyczących tekstu. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Opisane warunki naturalne sprzyjały rozwojowi cywilizacji o charakterze rolniczym.	P	F
2.	Morze ułatwiało mieszkańcom opisanego terenu kontakty z innymi cywilizacjami.	P	F

Materiały źródłowe do zadania 3.

Mapa

Źródło: upload.wikimedia.org

Tekst źródłowy

R. 843. Gdy możni dokonali oznaczenia działów królestwa i podzielili je na trzy części, trzech królowie, zjechawszy się w sierpniu, w mieście galijskim [...], rozdzielili państwo pomiędzy siebie: Ludwik mianowicie otrzymał część wschodnią, Karol zaś dzierżył zachodnią. Lotariuszowi, najstarszemu z nich, los przydzielił środkową, leżącą między dwoma poprzednimi.

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. Lenard, Warszawa 1999, s. 74–75.

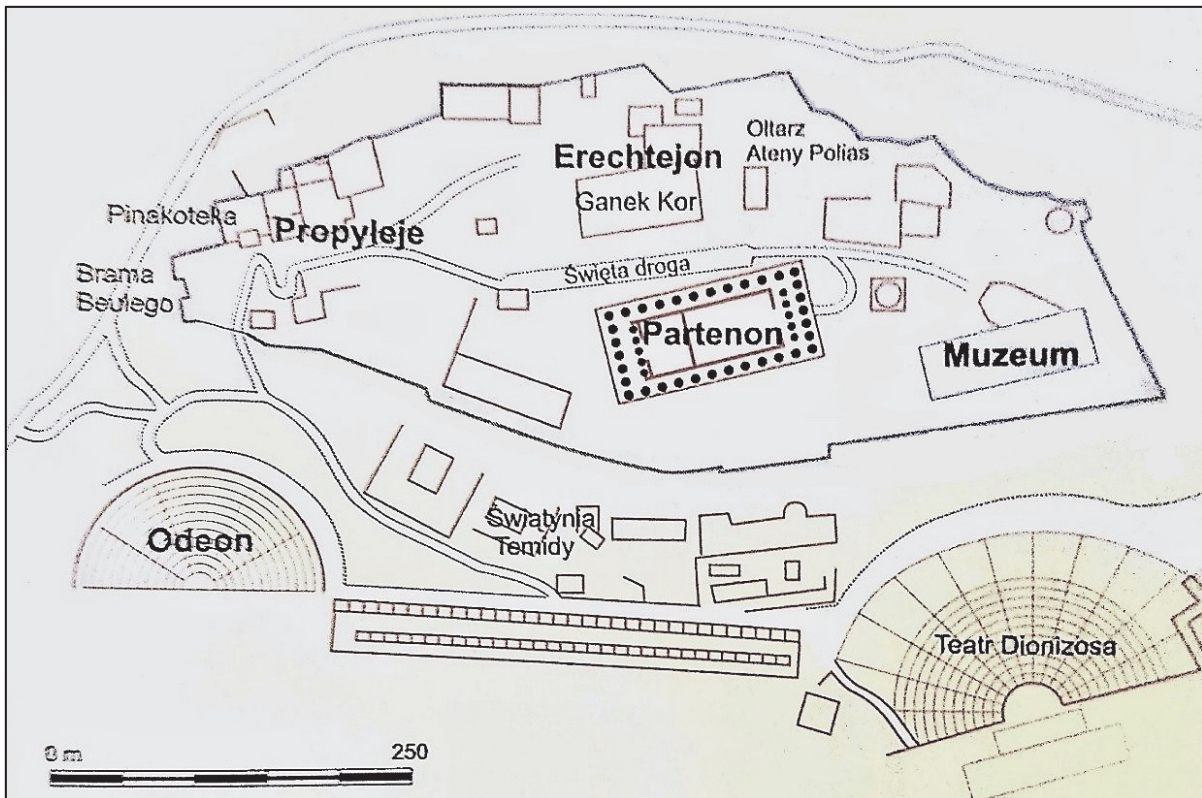
Zadanie 3. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych informacji dotyczących mapy i tekstu. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa

1.	Mapa przedstawia podział państwa Karolingów w Verdun.	P	F
2.	Podczas podziału opisanego w tekście źródłowym Ludwik otrzymał większość terenów dzisiejszej Francji.	P	F

Ilustracja do zadania 4.

Plan fragmentu starożytnego miasta

Źródło: Britannica. Edycja polska, t. 2, Poznań 1997–2005, s. 333.

Zadanie 4. (0–1)

Podaj argument potwierdzający, że ilustracja przedstawia miasto powstałe w kręgu starożytnej cywilizacji greckiej.

.....

.....

.....

Materiały źródłowe do zadania 5.

Fragment *Roczników* Pliniusza Korneliusza Tacyta

[...] nie ustępowała hańbiąca pogłoska i nadal wierzono, że pożar był nakazany. Aby ją więc usunąć, podstawiał [cesarz] Neron winowajców i dotknął najbardziej wyszukanymi káźniami tych, których znienawidzono [...], a których gmin chrześcijanami nazywał. [...] Schwytano więc naprzód tych, którzy tę wiarę publicznie wyznawali [...], i udowodniono im nie tyle zbrodnię podpalenia, ile nienawiść ku rodzajowi ludzkiemu. A śmierci ich przydano to urągawisko, że okryci skórą dzikich zwierząt ginęli rozszarpywani przez psy albo przybici do krzyżów, [albo przeznaczeni na pastwę płomieni i] gdy zabrakło dnia, palili się służąc za nocne pochodnie. Na to widowisko ofiarował Neron swój park i wydał igrzysko w cyrku [...].

Na podstawie: D. Ostapowicz, S. Suchodolski, D. Szymikowski, *Od Hammurabiego do Fukuyamy*, tom 1, *Od starożytności do 1789 roku*, Gdańsk 1999, s. 40.

Obraz Henryka Siemiradzkiego *Pochodnie Nerona*

Źródło: Wirtualne Muzea Małopolski, muzea.malopolska.pl

Zadanie 5. (0–1)

Odwołując się do zamieszczonych źródeł, wyjaśnij, jaki był stosunek cesarza Nerona do wyznawców religii chrześcijańskiej.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Fotografie do zadania 6.

1.

2.

3.

Źródła: www.de.academic.ru; www.polskiepomorze.pl; www.ulice-warszawy.pl

Zadanie 6. (0–2)

6.1. Uzupełnij zdanie – wpisz numer, którym oznaczono właściwą ilustrację.

Budowlę wzniesioną w stylu architektonicznym, który upowszechnił się na ziemiach polskich w XIII–XIV wieku, przedstawia ilustracja oznaczona numerem

6.2. Uzasadnij wybór, odwołując się do cech stylu architektonicznego.

.....

.....

.....

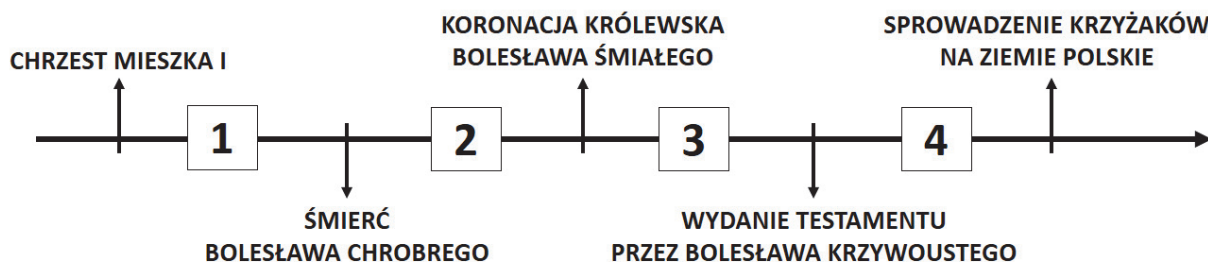
Materiały źródłowe do zadania 7.

Fragmenc *Kroniki* Galla Anonima

Również i to uważamy za godne przekazania pamięci, że za jego czasów cesarz Otto Rudy przybył do [grobu] św. Wojciecha dla modlitwy i pojednania, a zarazem w celu poznania sławnego Bolesława [...]. Zważywszy jego chwałę, potęgę i bogactwo, cesarz rzymski zawołał w podziwie: „Na koronę mego cesarstwa! To, co widzę, większe jest niż wieść głosiła!” [...] A zdjąwszy z głowy swej diadem cesarski, włożył go na głowę Bolesława na [zadatek] przymierza i przyjaźni [...].

Na podstawie: www.law.uj.edu.pl

Taśma chronologiczna

Zadanie 7. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Wydarzenia przedstawione w tekście rozegrały się w okresie oznaczonym na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1. B. 2. C. 3. D. 4.

Ilustracje do zadania 8.

Sceny z życia ludzi w średniowieczu

1.

2.

Źródła: www.poczeta.com; www.rp.pl

Zadanie 8. (0–1)

Nazwij przedstawione na ilustracjach wydarzenia charakterystyczne dla życia średniowiecznych rycerzy.

Ilustracja 1.

Ilustracja 2.

Mapa do zadania 9.

Ziemie polskie po śmierci Bolesława Krzywoustego

Źródło: www.wlaczpolske.pl

Zadanie 9. (0–1)

Uzasadnij, że mapa przedstawia ziemie polskie po śmierci księcia Bolesława Krzywoustego.

.....

.....

.....

.....

.....

Tekst źródłowy do zadania 10.

Fragmenc przywileju koszyckiego z 1374 r.

My Ludwik, z Bożej łaski węgierski, polski, dalmacki etc. król, chcemy, aby doszło do wiadomości wszystkich, tak obecnych, jak i przysłych [...]. Ponieważ [...] rzeczona szlachta nasza, w szczególnej swej do nas miłości, przyjęła sobie za księcia i pana [...] potomstwo nasze żeńskie, tak samo jak męskie – przeto [...] zwalniamy i wyjmujemy od składania wszelkich danin, podatków i opłat [...].

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1999, s.183–184.

Zadanie 10. (0–2)

Uzupełnij zdania – wpisz brakujące informacje.

10.1. Podaj wiek, w którym wydano przytoczony dokument.

Wiek

10.2. Wyjaśnij, dlaczego panujący władca wydał przytoczony dokument.

.....

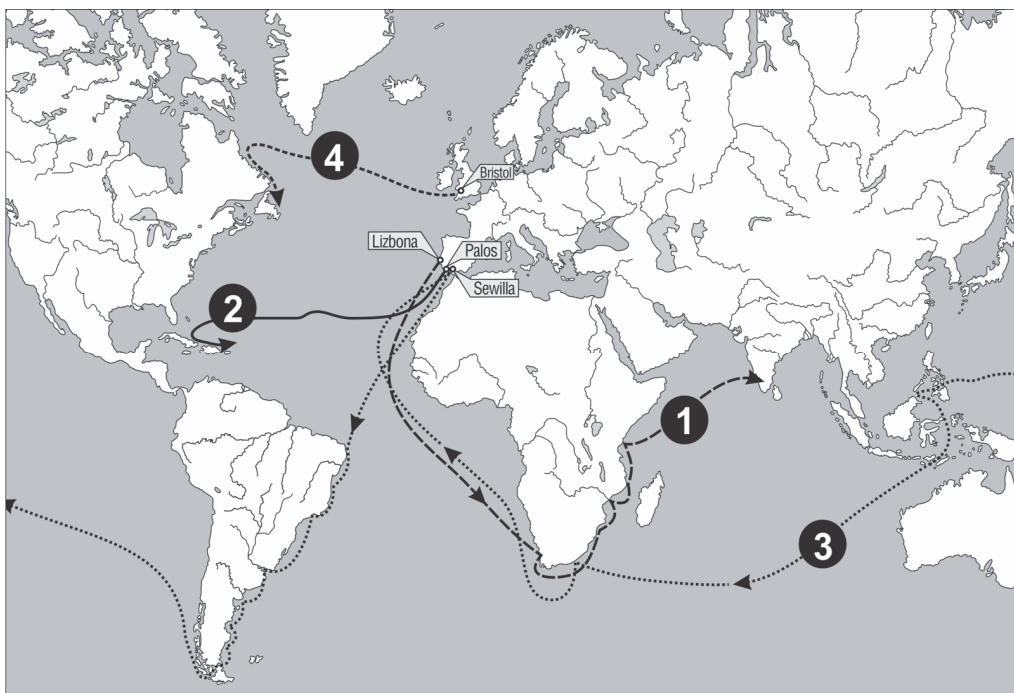
.....

.....

.....

Materiały źródłowe do zadania 11.

Mapa Wyprawy geograficzne

Na podstawie: *Atlas historyczny. Od starożytności do współczesności*, Warszawa 2008, s. 46–47.

Pierwszy opis wyprawy geograficznej

W roku 1497 król Manuel portugalski posłał cztery okręty dla odkrycia wyszukania korzeni. Dowódcą tych okrętów był Vasco da Gama. W niedzielę 8 lipca 1497 r. podnieśliśmy kotwicę w Rastello. [...]

[...] 17 maja, po 23 dniach na bezbrzeżnym morzu, ujrzeliśmy ziemię [...], a następnie dopłynęliśmy do miasta Kalikut. [...]

Źródło: T. Maresz, K. Juszczak, *Historia w tekstach źródłowych*, t. 1, Rzeszów 2000, s. 63–64.

Drugi opis wyprawy geograficznej

[...] Wyruszyliśmy z Palos w piątek 3 sierpnia 1492 r. o szóstej rano, trzema statkami, którym nadałem miana: „Santa Maria”, „Pinta” i „Nina”. [...] Mijały kolejne dni naszej wyprawy. Przypuszczałem, że moje obliczenia co do odległości między Europą a Azją mogą być niedokładne, przez co niepokoiłem się. [...] Marynarze na naszych statkach zaczęli się buntować i nie raz słyszałem głosy: „Zawróćmy”. Koniec naszych wątpliwości nadszedł z dniem 12 października. W świetle księżyca wyraźnie widać było ziemię. [...] Po dokładnym obejściu nowo odkrytego przez nas obszaru zrozumiałem, że jesteśmy na wyspie... Ochrzciliśmy ją „San Salvador”.

Źródło: www.portal-pisarski.pl

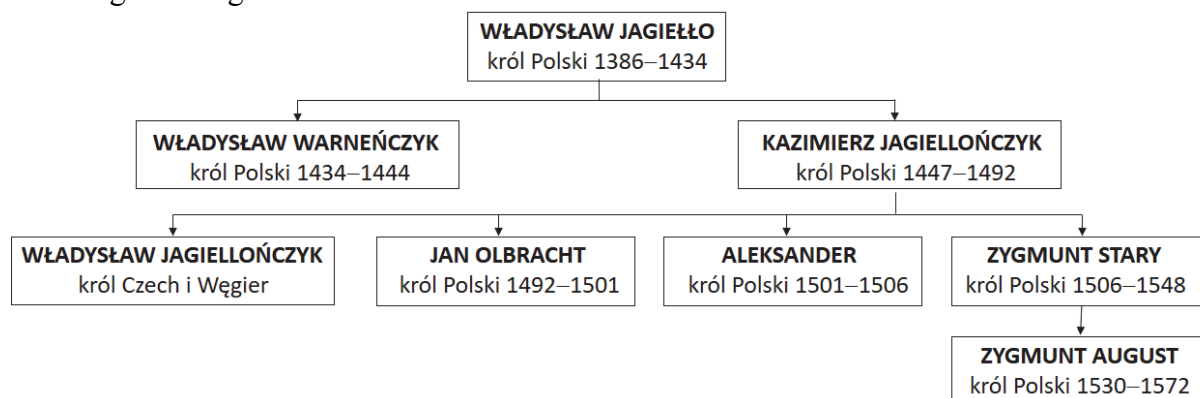
Zadanie 11. (0–2)

Każdemu opisowi wyprawy geograficznej przyporządkuj jedną z tras wypraw, które oznaczono na mapie liczbami 1–4. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą liczbę.

Pierwszy opis wyprawy geograficznej	1	2	3	4
Drugi opis wyprawy geograficznej	1	2	3	4

Materiały źródłowe do zadania 12.

Tablica genealogiczna

Zapis (np. 1386–1434) oznacza lata panowania.

Dokument opublikowany w Wittenberdze w 1517 roku (fragment)

56. Skarby Kościoła, z których papież czerpie rozdając odpusty, nie są dokładnie wymienione ani podane do wiadomości ludu Chrystusowego.

82. Dlaczego jednak papież nie uwalnia wszystkich dusz z czyśćca z przyczyny najświętszej miłości i najwyższej potrzeby dusz, co byłoby rzeczą najsprawiedliwszą, gdy tymczasem nieskończoną ilość dusz uwolnił dla podłej monety, złożonej na budowę bazyliki – więc rzeczy małej wagi.

Źródło: *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1997, s.123–125.

Zadanie 12. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Przytoczony dokument wydano za panowania w Polsce

- A. następcy Zygmunta Augusta.
- B. przodka Zygmunta Starego.
- C. syna Władysława Jagiełły.
- D. brata Jana Olbrachta.

Ilustracja do zadania 13.

Fragment obrazu Jana Matejki

Źródło: dzieje.pl

Zadanie 13. (0–3)

Uzupełnij poniższy tekst. Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie, wybrane spośród oznaczonych literami A–C.

Obraz przedstawia 13.1.

Władca Polski przedstawiony na obrazie to 13.2.

Przedstawione wydarzenia rozegrały się w okresie 13.3.

13.1.	A. hołd lenny	B. pasowanie na rycerza	C. koronację królewską
13.2.	A. Władysław Jagiełło	B. Kazimierz Jagiellończyk	C. Zygmunt Stary
13.3.	A. średniowiecza	B. renesansu	C. oświecenia

Tekst źródłowy do zadania 14.

Iż za żywota naszego my i potomkowie nasi, królowie polscy [...] nie mamy mianować ani obierać [...] króla, na państwo sukcesora naszego sadzać, a to dlatego, aby zawdy wiecznymi czasy po zejściu naszym i potomków naszych wolne obieranie zostało wszem stanom koronnym; dla czego i tytułu dziedzica używać nie mamy ani potomkowie nasi, królowie polscy. [...].

Źródło: *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. Lenard, Warszawa 1997, s. 108.

Zadanie 14. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

Zacytowany fragment pochodzi z

A.	artykułów henrykowskich,	ponieważ zawiera	1.	zasady prowadzenia polityki zagranicznej przez potomków króla.
B.	<i>pacta conventa</i> ,		2.	osobiste zobowiązania nowo wybranego króla.
			3.	uregulowania dotyczące wyboru króla w drodze wolnej elekcji.

Tekst źródłowy do zadania 15.

Fragment *Śpiewów historycznych* Juliana Ursyna Niemcewicza

Przed kim Osmana uległa potęga,
 Kto świeżym laurem czoło swe ozdobił,
 Ten po najwyższą godność śmieje sięga,
 Wart berła, kto się mieczem berła dobił. [...]
 Kara Mustafa, tłum Turków zawzięty,
 Groźnie się zbliżał ku wiedeńskim szańcom.
 Uciekł Leopold, bojaźnią przejęty,
 Stolicę na łup wydając pogańcom.
 Tu poseł jego, widząc króla [...],
 „Ratuj! – zawołał – i Wiedeń, i państwo!”
 To mówiąc z płaczem upadł na kolana,
 A legat przydał: „Ratuj chrześcijaństwo!”

Źródło: literat.ug.edu.pl

Zadanie 15. (0–1)

Podaj imię i nazwisko króla Polski, którego upamiętnia przedstawiony tekst.

.....

Tekst źródłowy do zadania 16.

Ustawa rządowa z dnia 3-go maja [...] roku

[...] W imię Boga w Trójcy Świętej Jedynejo. Stanisław August z Bożej Łaski i woli Narodu Król Polski, Wielki Książę Litewski, Ruski, Pruski, [...] wraz z stanami skonfederowanymi w liczbie podwójnej naród polski reprezentującymi.

[...] Wszelka władza społeczności ludzkiej początek swój bierze z woli narodu. Aby więc całość państw, wolność obywatelska i porządek społeczności w równej wadze na zawsze zostawały, trzy władze rząd narodu polskiego składać powinny i z woli prawa niniejszego na zawsze składać będą, to jest: władza prawodawcza w Stanach zgromadzonych, władza najwyższa wykonawcza w królu i Straży, i władza sądownicza w jurysdykcjach na ten koniec ustanowionych lub ustanowić się mających.

Źródło: libr.sejm.gov.pl

Zadanie 16. (0–3)

Uzupełnij zdania – wpisz brakujące informacje.

16.1. Podaj rok, w którym uchwalono przytoczony dokument.

.....

16.2. Podaj, kto zgodnie z treścią dokumentu jest źródłem wszelkiej władzy w państwie.

.....

16.3. Podaj nazwę zasady, którą ilustruje podkreślony fragment tekstu.

.....

Mapa do zadania 17.

- granice państw zaborczych
- Kierunki działania
- głównych sił powstańczych
- mniejszych oddziałów powstańczych
- głównych wojsk rosyjskich
- ważniejsze bitwy
- główne trasy Wielkiej Emigracji (do Francji, Anglii, Stanów Zjednoczonych, Belgii)

Na podstawie: wlapczpolske.pl

Zadanie 17. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. lub 3.

Mapa ilustruje wydarzenia z

A.	II połowy XVIII wieku,	w których uczestniczyły wojska	1.	Księstwa Warszawskiego.
B.	I połowy XIX wieku,		2.	Królestwa Polskiego.
			3.	Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Tekst źródłowy do zadania 18.

Fragmenc wspomnień Alfreda Wysockiego

Chodziłem do szkoły polskiej. Wprawdzie historia Polski była przedmiotem nieobowiązkowym, ale uczono jej na podstawie źródeł polskich. Czytywało się dzienniki polskie, a cenzura ich była dość łagodna. Sędzia polski sądził, teatr polski nas bawił. Obchodziliśmy wszystkie święta narodowe, cóż więc dziwnego, że zacierała się w nas świadomość, że się jest poddanym obcego państwa, i że nie Polsce, tylko jemu służyć się musi.

Na podstawie: Alfred Wysocki, *Sprzed pół wieku*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1956, s. 6.

Zadanie 18. (0–2)

Rozstrzygnij, czy przedstawiony opis dotyczy ziem polskich, które w II połowie XIX wieku znajdowały się pod panowaniem rosyjskim. Odpowiedź uzasadnij.

Odpowiedź:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Tekst źródłowy do zadania 19.

Prof. Jerzy Zdrada o jednym z polskich powstań narodowych

Powstanie [...] było najdłużej trwającym zrywem niepodległościowym w epoce porozbiorowej. [...] wywołało falę antypolskiego szowinizmu w społeczeństwie rosyjskim. Umocniło to kurs reakcji i represji, unifikacji administracyjnej Królestwa z Cesarstwem, rusyfikacji ziem polskich, tłumienia życia politycznego i społecznego. [...] Klęska i represje w zaborze rosyjskim wywołały ostrą krytykę powstania ze strony kół konserwatywno-ugodowych, z drugiej zaś strony [powstanie] wywarło wielki wpływ na kształtowanie się świadomości narodowej mas ludowych oraz postaw i programów politycznych przed 1918 r.

Źródło: muzhp.pl

Zadanie 19. (0–1)

Podaj nazwę powstania, do którego odnosi się przedstawiony tekst.

.....

Fotografie do zadania 20.

Źródła: www.britishcouncil.org; www.mirror.co.uk

Zadanie 20. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Konflikt, w czasie którego wykonano zamieszczone zdjęcia, to

- A. kampania napoleońska.
- B. Wiosna Ludów.
- C. wojna secesyjna w USA.
- D. I wojna światowa.

Materiały źródłowe do zadania 21.

Fragmenc pieśni

My, Pierwsza Brygada

Legiony – to żołnierska nuta,
Legiony – to ofiarny stos,
Legiony – to żołnierska buta,
Legiony – to straceńców los.

My, Pierwsza Brygada,
Strzelecka gromada,
Na stos rzuciliśmy
Swoj życia los,
Na stos, na stos!

Oficerowie I Brygady Legionów

Źródła: bibliotekapiosenki.pl; dworekmarszalka.wspolnotapolska.org.pl

Zadanie 21. (0–3)

Uzupełnij poniższy tekst. Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie, wybrane spośród oznaczonych literami A–C.

Pieśń powstała w 21.1.

I Brygadą Legionów dowodził 21.2.

Żołnierze służący w I Brygadzie Legionów walczyli przeciwko 21.3.

21.1. A. XVIII wieku

B. XIX wieku

C. XX wieku

21.2. A. Jan H. Dąbrowski

B. Romuald Traugutt

C. Józef Piłsudski

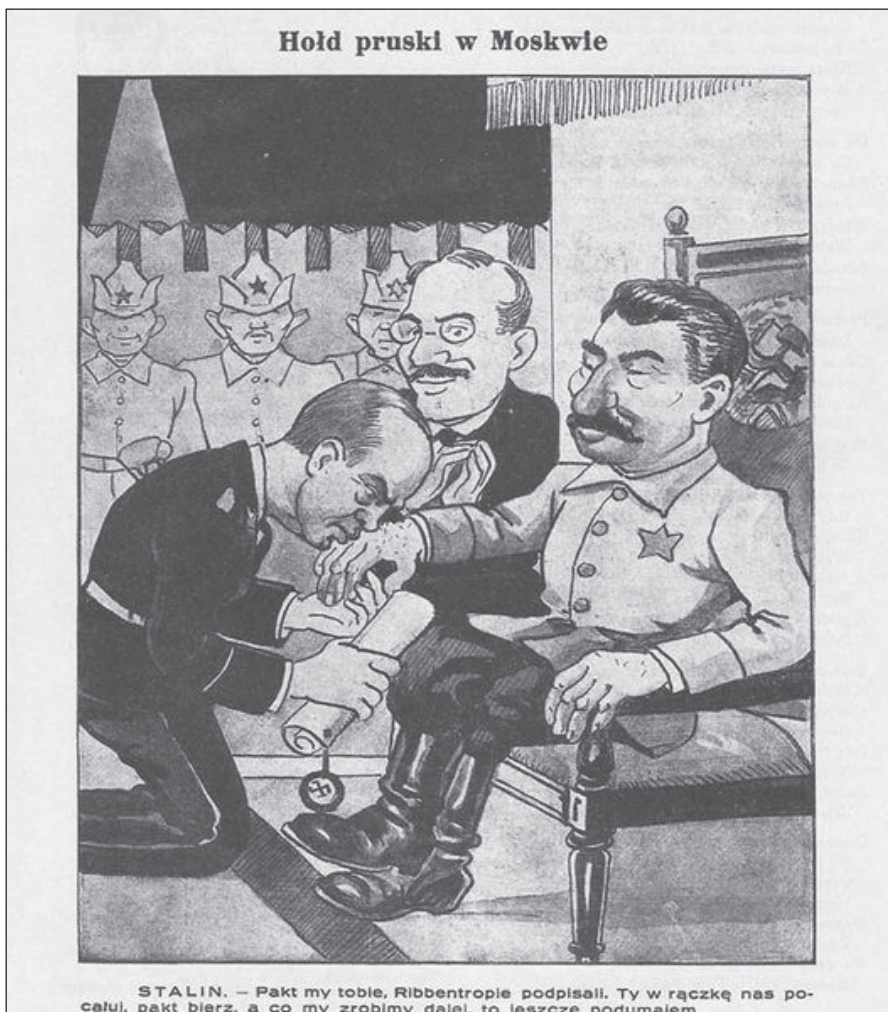
21.3. A. Austriakom

B. Rosjanom

C. Niemcom

Ilustracja do zadania 22.

Rysunek opublikowany w polskim czasopiśmie satyryczno-politycznym

Podpis pod rysunkiem:

STALIN – Pakt my tobie, Ribbentropie, podpisali. Ty w rączkę nas pocałuj, pakt bierz, a co my zrobimy dalej, to jeszcze podumajem (pol. *pomyślimy*).

Źródło: *Mucha*, sierpień 1939 roku; www.stalin.tv

Zadanie 22. (0–2)

Podaj nazwy dwóch państw, które zawarły porozumienie zilustrowane na rysunku satyrycznym. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do elementów graficznych karykatury.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 23. (0–1)

Uporządkuj chronologicznie wydarzenia dotyczące historii Polski w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Wpisz litery A, B i C na taśmie chronologicznej.

- A. Uchwalenie konstytucji kwietniowej.
- B. Przeprowadzenie zamachu majowego.
- C. Pokonanie bolszewików w Bitwie Warszawskiej.

Tekst źródłowy do zadania 24.

Fragmenc publikacji informacyjnej

COP wyrósł z potrzeb ekonomicznych i militarnych Polski. Z inicjatywą i kooperacją tych czynników należy wiązać i jego powstanie; pod względem wojskowym COP jest nowoczesnym rozszerzeniem dotychczasowego „trójkąta bezpieczeństwa”, jest tworzeniem potężnego zaplecza przemysłowego dla armii frontowej, niezależnego energetycznie, surowcowo, technicznie i aprowizacyjnie – od tych źródeł własnych, które mogą być łatwo, w czasie wojny, odcięte od podstawy aprowizacyjnej armii lub zniszczone, oraz od obcych dostaw.

H. Radocki, [...] w *Polsce*, Warszawa 1939.

Zadanie 24. (0–1)

Rozwiń użyty w tekście skrótowiec COP.

.....

Zadanie 25. (0–2)

Do każdego biogramu dobierz odpowiadającą mu postać. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

Jan Bytnar, Witold Pilecki, Tadeusz Zawadzki, Stefan Rowecki, Władysław Sikorski

		Imię i nazwisko
1.		Dobrowolny więzień obozu koncentracyjnego w Auschwitz, oficer Komendy Głównej Armii Krajowej, więzień polityczny okresu stalinowskiego.
2.		Harcemistrz, podporucznik Armii Krajowej, komendant Grup Szturmowych na terenie Warszawy. Jego pseudonimem nazwano batalion, który walczył w powstaniu warszawskim.

Na podstawie: [www.\[...\].ipn.gov.pl](http://www.[...].ipn.gov.pl); pamiec.pl

Tekst źródłowy do zadania 26.

Przemówienie premiera Józefa Cyrankiewicza

Obywatele, mieszkańcy Poznania, robotnicy, inteligenci, młodzieży! Mówię do was z głębokim bólem, bo to nasze piękne, znane ze swej pracowitości, z patriotyzmu i z zamiłowania do porządku miasto stało się terenem zbrodniczej prowokacji i krwawych zająć, które wstrząsnęły sumieniem każdego uczciwego poznaniaka, każdego Polaka, i które społeczeństwo z całych swoich sił stanowczo potępia. [...] Każdy prowokator czy szaleniec, który odważy się podnieść rękę przeciw władzy ludowej, niech będzie pewien, że mu tę rękę władza odrąbie w interesie klasy robotniczej, w interesie chłopstwa pracującego i inteligencji [...].

Źródło: www.przemowienia.com

Zadanie 26. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

W przytoczonym przemówieniu premier Józef Cyrankiewicz odnosi się do wydarzeń, które rozegrały się w roku

- A. 1945. B. 1956. C. 1970. D. 1976.

Teksty źródłowe do zadania 27.

Tekst 1.

Bezpośrednią przyczyną strajków i demonstracji była wprowadzona 12 grudnia podwyżka cen detalicznych mięsa, przetworów mięsnych oraz innych artykułów spożywczych. Władze PZPR wydały rozkaz użycia broni palnej przeciwko demonstrującym robotnikom.

Tekst 2.

Bezpośrednią przyczyną strajków było przemówienie premiera Piotra Jaroszewicza, transmitowane na żywo w radiu i telewizji 24 czerwca, w którym ogłoszono „nowe ceny”. Podwyżki miały sięgnąć 70%. Wybuchły zamieszki, następnego dnia strajkowało już 97 zakładów, m.in. w Radomiu, Ursusie i Płocku.

Tekst 3.

Bezpośrednią przyczyną wybuchu zająć była demonstracja studentów pod pomnikiem Adama Mickiewicza przeciwko zdjęciu przez cenzurę spektaklu *Dziady* w reżyserii Kazimierza Dejmka, granego w warszawskim Teatrze Narodowym. Milicja rozpędziła tłum pałkami i aresztowała 35 manifestantów. W odwecie studenci zorganizowali 8 marca na dziedzińcu Uniwersytetu Warszawskiego wiec, który został krwawo stłumiony. Do podobnych zająć doszło w Krakowie, Gdańsku i w Poznaniu.

Zadanie 27. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Teksty opisujące wydarzenia w latach 60. i 70., ułożone w kolejności chronologicznej, to:

- A. tekst 1, tekst 2, tekst 3.
B. tekst 2, tekst 3, tekst 1.
C. tekst 3, tekst 1, tekst 2.
D. tekst 3, tekst 2, tekst 1.

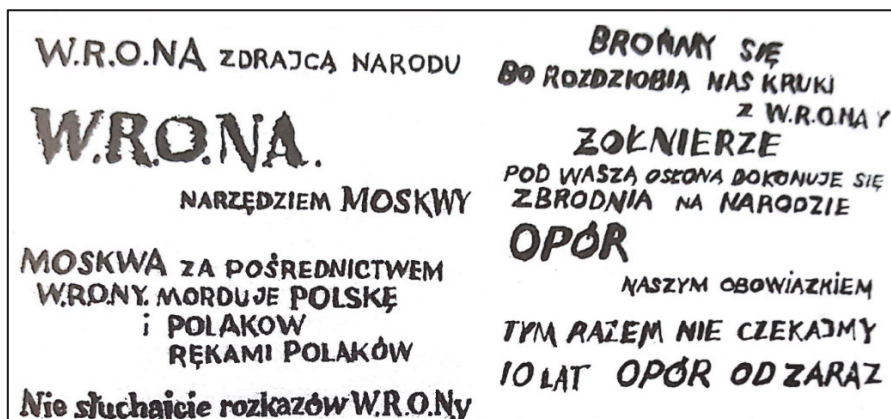
Materiały źródłowe do zadania 28.

Źródło 1. Fragment gazety codziennej z okresu PRL

Źródło: wiadomosci.wp.pl

Źródło 2. Hasła opozycji antykomunistycznej w Polsce

Źródło: Stan wojenny. Teki edukacyjne IPN, Warszawa 2003, s. 68.

Zadanie 28. (0–1)

Uzasadnij, odwołując się do źródła 1., że hasła opozycji antykomunistycznej przedstawione w źródle 2. pochodzą z okresu stanu wojennego.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA ZADAŃ ZAMIESZCZONYCH W ARKUSZU EGZAMINACYJNYM

Nr zad.	Poprawne rozwiązanie zadania
1.	D. 3 i 4.
2.	1. fałsz 2. prawda
3.	1. prawda 2. fałsz
4.	Przykładowe argumenty: <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Na planie miasta znajdują się świątynie poświęcone bogom greckim (Atenie, Temidzie).</i> ▪ <i>Na ilustracji przedstawiono Partenon, jedną z najbardziej znanych świątyń greckich.</i> ▪ <i> Grecy byli twórcami teatru – na ilustracji zaznaczono budynek teatru.</i> ▪ <i>Ilustracja przedstawia Akropol ateński (wzgórze w jednym z polis greckich).</i> ▪ <i>Teatr Dionizosa wskazuje na Grecję, gdyż ku czci boga Dionizosa organizowano widowiska teatralne i powstała budowla temu służąca.</i>
5.	Przykładowy zapis odpowiedzi: <i>Cesarz Neron prześladował chrześcijan. Oskarżył ich o podpalenie Rzymu. Zastosował wobec wyznawców Chrystusa niezwykle okrutne represje, które zostały przedstawione w tekście i na ilustracji (palenie chrześcijan).</i>
6.	6.1. numerem 2 6.2. Przykładowy zapis odpowiedzi: <i>W XIII i XIV wieku na ziemiach polskich upowszechnił się styl gotycki. Charakteryzował się budowlami ceglany/z cegły. Są widoczne wąskie, długie okna i portal z ostrymi lukami.</i>
7.	A. 1.
8	Ilustracja 1. pasowanie na rycerza Ilustracja 2. turniej rycerski
9.	Przykładowy zapis odpowiedzi: <i>Pod koniec swojego życia Bolesław Krzywousty spisał testament, w którym podzielił Polskę na dzielnice. Mapa przedstawia skutki wprowadzenia testamentu księcia Bolesława.</i>
10.	10.1. XIV wiek 10.2. Przykładowy zapis odpowiedzi: <i>Król chciał zapewnić sukcesję (panowanie w Polsce) jednej ze swoich córek.</i>
11.	11.1. 1 11.2. 2
12.	D. brata Jana Olbrachta.
13.	13.1. A. hołd lenny 13.2. C. Zygmunt Stary

	13.3. B. renesansu
14.	A. 3.
15.	Jan Sobieski / Jan III Sobieski
16.	16.1. 1791
	16.2. naród
	16.3. zasada podziału władzy / trójpodziału władzy
17.	B. 2.
18.	Rozstrzygnięcie: nie Przykładowy zapis uzasadnienia:
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Władze rosyjskie prowadziły w II połowie XIX wieku intensywną rusyfikację ziem polskich, tymczasem z tekstu wynika, że kultura polska na obszarze przedstawionego zaboru mogła się swobodnie rozwijać. Dotyczy to także szkolnictwa polskiego.</i> ▪ <i>W tekście przedstawiono sytuację panującą w Galicji, czyli w zaborze austriackim, w okresie autonomii.</i>
19.	powstanie styczniowe
20.	D. I wojna światowa
21.	21.1. C. XX wieku
	21.2. C. Józef Piłsudski
	21.3. B. Rosjanom
22.	Faszystowskie Niemcy/III Rzesza – świadczy o tym swastyka na pieczęci trzymanego dokumentu.
	Rosja Radziecka/Związek Radziecki/Związek Sowiecki – wskazuje na to gwiazda (czerwona) symbol ZSRR/ZSRS, jak też karykatura Józefa Stalina, przywódcy państwa.
23.	$C \rightarrow B \rightarrow A$
24.	Centralny Okręg Przemysłowy
25.	1. Witold Pilecki
	2. Tadeusz Zawadzki
26.	B. 1956
27.	C. tekst 3, tekst 1, tekst 2.
28.	Przykładowy zapis odpowiedzi:
	<i>W okresie stanu wojennego prześladowano Polaków (o czym wspominają hasła), a represjami kierowała Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON).</i>